

 Melita Rožič

Vrtec Vodmat, Ljubljana
cebelicamelita@gmail.com

Glasbeno uvajanje po pedagoški metodi E. Willemsa – 1. stopnja

Edgar Willems (1890–1978) je bil priznan belgijski pedagog. Na podlagi izkušenj je napisal številne knjige, v katerih poudarja pomen psihološkega pristopa ter improvizacije pri glasbeni vzgoji. Svoje glasbene principe je razširil v številne države, tudi Slovenijo. Willems je osnoval svojo metodo glasbene vzgoje na treh glavnih glasbenih elementih: melodiji, ritmu in harmoniji, ki so povezani s telesno, čustveno in racionalno človeško naravo. Dolga leta se je ukvarjal z glasbeno vzgojo za male otroke in

Prepoznavanje določenega tona med drugačnimi.
(Senzorični slušni razvoj)

z uporabo glasbe za terapevtske namene pri prizadetih otrocih, mladih in odraslih. Willemsov pedagoški pristop izhaja iz odnosa med glasbo in človeško naravo. Njegov način poučevanja izhaja iz dejstva, da je občutek za glasbo potencialno navzoč v vsakem človeku in da ga s primernim pristopom lahko prebudimo in razvijemo že pri malih otrocih. Za svoje delo si je omislil nekaj posebnih glasbenih instrumentov, ki so osnovani tudi na mikro intervalih, in sicer: serijo zvončkov, razdeljenih do tridesetinke tona; avdiometer in sonometer do dvestotinke tona, mikrointervalno panovo piščal, avdiokultor za samopomoč pri slušnem zaznavanju, mikrointervalni metalofon, uglasen na četrtnine tona v obsegu ene oktave, in mikrointervalni metalofon, uglasen na cele tone, poltone, tretjine, četrtnine, devetine in osemnajstine tona (<http://willems.si/zivljenjepis/>).

Glasbeno uvajanje

Glasbeno uvajanje poteka na treh stopnjah, ki so tesno povezane z otrokovo razvojno stopnjo in z njegovim doživetjem in zaznavanjem sveta okoli sebe. Otroku dopušča, da se najprej spozna z glasbenimi elementi, jih razume in na koncu ozavesti. Prvo stopnjo obiskujejo otroci, stari od tri do štiri leta, drugo stopnjo od pet do šest in tretjo v starosti med šest in sedem let. Pomen trislovenskega glasbenega uvajanja je, da omogoča

Izvajanje različnih ritmičnih zaporedij vključujoč dinamiko, agogiko, različne hitrosti izvajanja

intenziven in sistematičen pristop do glasbene in širše estetske vzgoje že v zgodnjem otroštvu. Prvo in drugo stopnjo lahko izvajamo (za to usposobljeni pedagoški delavci) že v vrtcu. Posamezne elemente je mogoče prepletati v povezavi z drugimi kurikularnimi področji, celostno učno uro pa kot del obogatitvenega programa v obliki glasbenih uric enkrat na teden po 60 minut v skupini od 8 do 10 otrok. Program je sestavljen iz vaj za slušni razvoj, za razvoj občutka za ritem, petja pesmi in naravnega telesnega gibanja. Vsako učno uro je treba pripraviti tako, da obravnava nekaj področij iz vsakega od štirih delov. Glasbene urice bodo tako raznolike, s pedagoškega vidika pa tudi dovolj sistematične.

Elementi glasbene urice prve stopnje

a) Vzgoja slušnega zaznavanja

Temu področju navadno namenimo začetni del vsake učne ure (20 min.), saj tako najlažje ohranimo zbranost in tišino, kar je potrebno za uspešno izvedbo dela. Z različnimi glasbenodidaktičnimi igrami spodbujamo otrokovo sposobnost slušnega prepoznavanja različnih zvokov. Pri tem si pomagamo z bogato zbirko inštrumentov (mali inštrumenti, Orffov instrumentarij, zbirke zvoncev različnih oblik ...) pa tudi z drugimi zvočnimi viri. Prvi del zajema naslednje dejavnosti in vsebine:

- prepoznavanje določenega zvoka med drugačnimi,
- prepoznavanje, ponavljanje in izmišljanje nizkih, srednjih in visokih tonov,
- prepoznavanje in izvajanje tonskega gibanja,
- prepoznavanje enakih zvokov,
- ponavljanje in izmišljanje melodičnih intervalov,
- ponavljanje in izmišljanje melodičnih motivov,
- izvajanje alikvotnih tonov z zvočno cevjo,
- izvajanje in prepoznavanje durovega in molovega kvintakorda (Chapuis, b. d.).

b) Ritmična vzgoja

Pri drugem delu učne ure (10 min.) se srečujemo z različnimi vrstami ritma: svobodni ritem,¹ ritmični ritem² ter metrični ritem.³ Občutek za ritem pri otrocih vzgajamo predvsem z naravnim ritmičnim gibanjem, ki ga povežemo z glasom. Ritme, ki so slušno privlačni, si otroci hitreje zapomnijo in si jih lažje reproducirajo. S slušnim zaznavanjem in izvajanjem otrok spoznava različne tipologije ritma: agogičnost (trajanje, hitrost), dinamične značilnosti

¹ Svobodni ritem se zgodi naključno in nima strukture.

² Ritmični ritem ima prepoznaven ponavljajoči se impulz, nima pa metrične strukture.

³ Metrični ritem ima obliko, strukturo in vsebuje naslednje metrične elemente: doba, mera, delitev, ritem pesmi.

(moč, intenziteta), plastičnost ritma (težka, lahka doba, prožnost pri vzmahu, frazah, dihanju).

V tem delu učne ure izvajamo naslednje dejavnosti:

- igre za sprostitvev in ogrevanje,
- izvajanje ritmov brez vokalizacije,
- izvajanje ritmov z vokalizacijo,
- ponavljanje hitrih ritmičnih zaporedij,
- izvajanje ritmov različne dinamike,
- izvajanje ritmov različnih hitrosti,
- izvajanje kratkih in dolgih zvokov,
- izvajanje ritma iz govornega jezika (Chapuis, b. d.).

c) Petje pesmi

Tretji del učne ure (20 min.) je namenjen petju pesmi. Na tej stopnji glasbenega uvajanja so pesmi preproste, 2–5-tonske, brez večjih skokov, zato pri petju pazimo na sproščenost in lepoto glasu pri izvajanju, pravilno intonacijo, ritmiko, artikulacijo, ustvarjanje razpoloženja iz pesmi in izbiranje pravih hitrosti izvajanja pesmi. Če pesem to dopušča, jo transponiramo v različne tonalitete glede na obseg otroških glasov. Pesmi naj bodo primerne starosti otrok, letnim časom, praznikom v delu leta, pa tudi dovolj raznolike, da z njimi ustvarimo vedno novo in zanimivo atmosfero. Petje spremljamo tudi z malimi instrumenti.

d) Naravno telesno gibanje

Zadnji, četrti del učne ure (10 min.) je namenjen naravnemu telesnemu gibanju. Pri izvajanju naravnega telesnega gibanja uporabimo: hojo, tek, hopsanje, zibanje, galop, krožno gibanje, nihanje rok ... Na začetku otrok še ne poveže slišane glasbe z gibanjem, zato je pomembno, da izhajamo iz vsakega posameznika posebej in ga počasi vpeljemo. Naš cilj je, da otroci skozi pridobljene izkušnje svoje gibanje uskladijo s poslušano glasbo, upoštevajo mero in značaj skladbe. Pri tem uporabljamo dva pristopa:

- na tempo, ki ga izvaja otrok (ki še nima dobro razvitega občutka za mero). Učitelj se z ritmičnim improviziranjem ali petjem prilagodi otrokovemu gibanju (Chapuis, b. d.);
- na dani tempo, ko se otrok gibalno prilagaja izbrani glasbeni vsebini. Za ta namen so na razpolago didaktični posnetki, ki jih je izdalo Mednarodno društvo za glasbeno vzgojo Willems. Posnetki so oblikovani tako, da v eni učni uri obravnavamo več načinov gibanja. Izberemo lahko tudi primere iz glasbene literature, vendar moramo paziti na dolžino skladbe (prav tam).

Vloga učitelja v procesu glasbenega uvajanja

Ključno vlogo pri uvajanju ima učitelj, ki je s svojim bogatim glasbenim in pedagoškim znanjem vir otrokovih pridobljenih znanj. Ključnega pomena je, da znamo kot učitelji prenašati

motivacijo, inspiracijo in znanje na otrokom prijeten in zanimiv način, pri tem pa moramo upoštevati razvojne stopnje otroka in posebnosti, ter na glasbo gledati kot kulturno izrazno sredstvo človeka. Pri glasbenem uvajanju je pomembno, da otroke uvajamo aktivno in receptivno. Razvojna pot slušnega, senzoričnega, afektivnega in mentalnega razvoja je pomembna pri vsakem otroku in jo lahko prikažemo na naslednje načine: aktivno doživljanje glasbene izkušnje, čustveno občutenje, intelektualno učenje na podlagi predhodnih izkušenj in kasneje njihovo zavestno podoživljanje. To pomeni, da je otrok sam vključen v neko izkušnjo, da sam poskusi – imitacija, invencija, ali pa da neko izkušnjo le vidi – da mu jo mi pokažemo, predstavimo. Otrok mora biti sam aktivno vključen v neko zvočno izkušnjo, saj aktivno sodelovanje pripomore k bogatemu glasbenemu spominu.

#Viri

1. Chapuis J. (b. d.). *Pedagogical Survey of Willems Musical Education (Special Feature)*. Interno gradivo.
2. Glasbeni center Edgar Willems (b. d.). Dostopno na: <http://willems.si/zivljenjepis/> (17. 4. 2018).
3. Tomac Calligaris, M. (b. d.). Osnovano glasbeno izobraževanje po metodološkem sistemu Edgarja Willemsa. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/glasba/pdf/E_Willems_program.pdf (10. 4. 2018).
4. Willems, E. (1979). Glasbeno uvajanje otrok. Slovensko društvo za glasbeno pedagogiko Willems Ljubljana. Interno gradivo.
5. Willems, E. (b. d.). Uvajanje otrok v glasbo (Pedagoški zvezek, št. O). Interno gradivo.
6. Willems, E. (b. d.). Vaje za poslušanje (Pedagoški zvezek, št. 3). Interno gradivo.